

แนวทางการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิด ด้านพฤติกรรม เพื่อลดการกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดพังงา*

Guidelines For the Treatment and Rehabilitation of Inmates with Behavioral Offenses to
Reduce Recidivism at Phang Nga Provincial Prison

¹กิตติธเนศ ฐานพงศ์วุฒิกุล, ²สุดาภรณ์ กิจกุลนำชัย,
³อนันต์ มณีรัตน์ และ ⁴ชานนท์ คันธฤทธิ์

¹Kitthanet Thanaphongwutthikun, ²Sudabhorn Khitkhulnamchai,

³Anan Maneerat and ⁴Chanon Kantarit

วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

Siam Technology College

¹E-mail: 66008313028@siamtechno.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์เรื่องแนวทางการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดด้านพฤติกรรมเพื่อลดการกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดพังงา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดด้านพฤติกรรมเพื่อลดการกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดพังงา เพื่อศึกษาปัจจัยที่ผู้ผ่านกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูของเรือนจำจังหวัดพังงายังวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก และ เพื่อหาแนวทางที่จะทำให้กระบวนการบำบัดและฟื้นฟูผู้กระทำผิดไม่วนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจงใช้กระบวนการตรวจสอบสามเส้าวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความทำการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดด้านพฤติกรรมเพื่อลดการกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเกิดจากการขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและการบำบัดพฤติกรรมอย่างเพียงพอ ทำให้กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูไม่สามารถเข้าถึงผู้ต้องขังได้ทั่วถึงรวมถึงงบประมาณและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติของสังคมที่ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษกลับคืนสู่ชุมชนอย่างเต็มที่ทำให้ผู้ต้องขังกลับไปกระทำผิดซ้ำปัจจัยที่ผู้ผ่านกระบวนการบำบัดยังวนกลับไปกระทำผิดซ้ำเกิดจากการขาดโอกาสด้านอาชีพและการยอมรับจากสังคมหลังพ้นโทษผู้พ้นโทษรู้สึกโดดเดี่ยวและเลือกกลับไปกระทำผิดซ้ำ ทั้งนี้แนวทางในกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูผู้กระทำผิดไม่วนกลับไปกระทำผิดซ้ำ คือ การพัฒนาหลักสูตรบำบัดที่ครอบคลุมด้านจิตใจ พฤติกรรม การศึกษา และการฝึกอาชีพ ควบคู่กับการติดตามดูแลต่อเนื่องหลังพ้นโทษ

คำสำคัญ: แนวทางการบำบัด; การฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิด; การกระทำผิดซ้ำ; เรือนจำ; ระบบงานราชทัณฑ์

ABSTRACT

This research article is part of the thesis on the treatment and rehabilitation of offenders in the behavioral aspect to reduce recidivism of inmates at Phang Nga Provincial Prison. The objectives are to study the problems of treatment and rehabilitation of offenders in the behavioral aspect to reduce

recidivism of inmates at Phang Nga Provincial Prison. To study the factors that cause those who have gone through the treatment and rehabilitation process at Phang Nga Provincial Prison to reoffend. And to find ways to prevent recidivism from the treatment and rehabilitation process. This qualitative research was conducted. The researcher selected a sample of 17 people. Purposive sampling was used. Triangulation was used to analyze the data by interpreting and drawing inductive conclusions. Content analysis was conducted.

Research findings indicate that the problem of behavioral rehabilitation and treatment for offenders to reduce recidivism stems from a lack of adequate psychological and behavioral therapy specialists, which prevents the rehabilitation process from reaching all inmates. Furthermore, budget constraints and unsupportive environments hinder behavioral change, while social attitudes do not fully allow ex-offenders to reintegrate into the community, leading to recidivism. Factors contributing to recidivism among those undergoing rehabilitation include a lack of career opportunities and social acceptance after release. Ex-offenders feel isolated and choose to reoffend. The approach to rehabilitating offenders to prevent recidivism involves developing a comprehensive treatment curriculum that addresses psychological, behavioral, educational, and vocational training, along with ongoing post-release monitoring and care.

Keywords: Guidelines for therapy; Rehabilitation of Offenders; Recidivism; Prison; Correctional System

บทนำ

ปัจจุบันกระบวนการยุติธรรม กฎหมาย และปัจจัยความเป็นอยู่ได้ทำให้จำนวนของผู้ต้องขังมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทั้งสภาพปัญหาของเศรษฐกิจ สังคม และปัญหาปากท้องที่ผู้กระทำความผิดมักใช้เป็นข้ออ้างในการกระทำความผิด เพื่อหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำความผิดของตนเอง (United Nations Office on Drugs and Crime, 2024) และนอกจากผู้กระทำความผิดรายใหม่ที่ส่งผลให้ปริมาณผู้ต้องขังเพิ่มขึ้น อีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลไม่แพ้กันคือผู้กระทำความผิดรายเก่าหรือผู้กระทำความผิดซ้ำ ที่ได้รับการปล่อยตัวหรือพ้นโทษก็หวนไปกระทำความผิดซ้ำอีก โดยอ้างว่าไม่มีงานทำ สังคมไม่ยอมรับหรือไม่ให้โอกาส (Connell et al., 2023; Tuschick et al., 2024) ซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณของจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้นไปอีก

จากสภาพปัญหาดังกล่าวกระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ ไม่เพียงแต่เน้นย้ำมาตรการควบคุมผู้ต้องขังให้รับโทษในเรือนจำให้ครบระยะเวลาดำเนินการตามคำพิพากษาของศาลเท่านั้น แต่ยังเน้นย้ำการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และ พัฒนาพฤตินิสัยของผู้กระทำความผิดในระหว่างต้องโทษเพื่อคืนคนดีสู่สังคมแต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมา กลับสวนทางกับจำนวนผู้กระทำความผิดที่ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงเกิดคำถามว่าแนวทางการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำความผิดยังสามารถแก้ไขหรือเพิ่มเติมกระบวนการอะไรเพื่อให้แนวทางการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำความผิดสามารถปรับเปลี่ยนพฤตินิสัยของผู้กระทำความผิดและไม่หวนไปกระทำความผิดซ้ำภายหลังพ้นโทษ (Arbour et al., 2024; Graves & Fendrich, 2024; Smith et al., 2024)

ทั้งนี้อัตราการกระทำความผิดซ้ำในฐานข้อมูลนี้ หมายถึง แม้ว่าอัตราการกระทำความผิดซ้ำ (Recidivism Rates/Reoffending Rates) จะยังไม่มีทำให้คำนิยามและแนวทางการเก็บข้อมูลที่เป็นสากลและถูกต้องตรงกันหมดทุกประการ เนื่องจากมีหลายประเด็นที่ยังไม่มีข้อสรุปและมักขึ้นอยู่กับการศึกษาแนวทางที่เหมาะสมของระบบงานราชทัณฑ์แต่ละประเทศ เช่น การกระทำความผิดครั้งใหม่นั้นจะพิจารณาข้อมูลตั้งแต่ขั้นการ

ถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือไม่ (Re-arrest) หรือจะพิจารณาข้อมูลในชั้นการพิจารณาคดีที่มีคำพิพากษาเด็ดขาดว่ากระทำความผิดจริง (Reconviction) หรือบางกรณีจะพิจารณาข้อมูลการถูกพิพากษาส่งตัวเข้าคุมขังในเรือนจำ (Reimprisonment/reincarceration) เท่านั้น เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีประเด็นของกรอบระยะเวลาในการติดตามผล (Follow-up period) ภายหลังการปล่อยตัวผู้ต้องขังว่าควรใช้เกณฑ์ระยะเวลากี่ปีซึ่งแนวทางสากลที่ต่างประเทศนำมาใช้นั้นมีหลากหลาย เช่น 1 ปี 3 ปี และ 5 ปี ฯลฯ ตามที่เห็นควรเหมาะสม

จากสถิติการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ข้อมูล ณ วันที่ 7 พฤศจิกายน 2567 โดยแสดงอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว 3 ปี ล่าสุดโดยมีระยะเวลาดำเนินการติดตามพฤติกรรม 1 ปี ในปี พ.ศ. 2564 มีการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว คิดเป็น 11.96 % ในปี พ.ศ. 2565 มีการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว คิดเป็น 17.14 % ในปี พ.ศ. 2566 มีการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว คิดเป็น 20.50 % จะเห็นได้ว่าจากสถิติอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว 3 ปี ล่าสุดโดยมี ระยะเวลาดำเนินการติดตามพฤติกรรม 1 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2564 – พ.ศ. 2566 ถึงแม้จะมีอัตราการลดลงแต่ถ้ามองในภาพใหญ่ก็ยังคงอยู่ในอัตราที่ใกล้เคียงกันไม่ได้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ (Thailand Institute of Justice & United Nations Office on Drugs and Crime, 2021) จากการแสดงอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวตามช่วงปีงบประมาณ ข้อมูล ณ วันที่ 23 กันยายน 2566 โดยแสดงอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ที่ได้รับการปล่อยตัว 10 ปี ล่าสุดโดยมีระยะเวลาดำเนินการติดตามพฤติกรรม 3 ปี การติดตามในปีที่ 1 ที่ ได้รับการปล่อยตัวระหว่างปี พ.ศ. 2556 - 2564 เป็นระยะเวลา 9 ปี มีการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวระหว่าง 11.95 % - 16.03 % การติดตามในปีที่ 2 ที่ได้รับการ ปล่อยตัวระหว่างปี พ.ศ. 2556 - 2563 เป็นระยะเวลา 8 ปี มีการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวระหว่าง 23.18 % - 26.87 % และการติดตามในปี 3 ที่ได้รับการปล่อยตัว ระหว่างปี พ.ศ. 2556 – 2562 เป็นระยะเวลา 7 ปี มีการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการ ปล่อยตัวระหว่าง 31.89 % - 35.13 % จะเห็นได้ว่าจากสถิติอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ที่ได้รับการปล่อยตัวระหว่างปี พ.ศ. 2556 – 2564 เป็นระยะเวลา 9 ปี โดยมีระยะเวลาดำเนินการติดตามพฤติกรรม 3 ปี ที่ได้รับการปล่อยตัว ปรากฏว่าอัตราการกระทำผิดซ้ำยังคงอยู่ในอัตราที่ใกล้เคียงกัน ไม่ได้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ จากแสดงอันดับประเภทคดีที่มีอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในปีงบประมาณ 2568 ข้อมูล ณ วันที่ 7 พฤศจิกายน 2567 โดยแสดงให้เห็น 5 อันดับของการกระทำซ้ำ ได้แก่ อันดับที่ 1 ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 68.35 % อันดับที่ 2 ความผิด เกี่ยวกับทรัพย์สิน 12.87% อันดับที่ 3 อื่น ๆ 8.70 % อันดับที่ 4 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย 5.67 % และอันดับที่ 5 ความผิดเกี่ยวกับเพศ 2.04 % เพื่อจะได้เห็นว่าแนวทางการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดควรจะเน้นหนักในความผิดแต่ละประเภทตามสถิติประเภทคดีที่มีอัตรา การกระทำผิดซ้ำต่อไป (Thailand Institute of Justice, 2021)

อย่างไรก็ดีสำหรับการกระทำผิดซ้ำ (Recidivism/reoffending) ในระบบฐานข้อมูล RecStats นี้ จะหมายถึงผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยตัวออกจากเรือนจำไปแล้วทั้งกรณีพ้นโทษแบบมีเงื่อนไขและไม่มีเงื่อนไขในช่วงปีงบประมาณหนึ่ง ๆ แล้วหวนกลับมากระทำผิดซ้ำโดยถูกส่งตัวเข้าสู่เรือนจำอีกครั้งทั้งในกรณีผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี และผู้ต้องขังภายในระยะเวลาช่วงหนึ่งที่กำหนดไว้หลังการปล่อยตัวดังกล่าว โดยในภาพรวมของระบบฐานข้อมูล RecStats จะใช้กรอบระยะเวลาดำเนินการติดตามผลแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1 ปี 2 ปี และ 3 ปีงบประมาณ

จากสถิติการกระทำผิดซ้ำของกรมราชทัณฑ์สู่กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพังงา ซึ่งตั้งอยู่เลขที่ 51/1 หมู่ 3 ตำบลถ้ำน้ำผุด อำเภอเมือง จังหวัดพังงา 82000 หมายเลขโทรศัพท์ 07 648 1524 มีเนื้อที่ 35 ไร่เศษ แบ่งออกเป็น 7 แดนควบคุม ประกอบด้วย แดนควบคุม 1, แดนควบคุม 2, แดนแรกรับ, แดนหญิง, แดน

พยาบาล, แดนการศึกษา, และแดนสุทกรรม อีกทั้งยังมีเรือนจำชั่วคราวบ้านกระโสม ตั้งอยู่ หมู่ 1 ตำบลกระโสม อำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร 82130 มีจำนวนผู้ต้องขังชาย 1,134 คน, ผู้ต้องขังหญิง 421 คน, ผู้ต้องขังชายประจำอยู่เรือนจำชั่วคราว 37 คน รวมจำนวน ผู้ต้องขังทั้งสิ้น 1,802 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 7 พฤศจิกายน 2567) โดยแบ่งภารกิจออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ จำนวน 8 ฝ่าย ประกอบด้วย ฝ่ายควบคุมผู้ต้องขัง ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายทัณฑปฏิบัติ ฝ่ายจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ฝ่ายสวัสดิการและสงเคราะห์ผู้ต้องขัง ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ต้องขัง และฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ โดยเฉพาะฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ มีภารกิจหลักในการดำเนินกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดด้านพฤติกรรมเพื่อลดการกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดพิจิตร Kaewsriual & Choosakoonkraing (2023) ในส่วนของการให้การศึกษาในทุกระดับชั้นและการจัดอบรมบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดตามโปรแกรมหรือโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสำหรับกลุ่มผู้เสพและผู้ค้ารายย่อยโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในรูปแบบชุมชนบำบัด โครงการตามลักษณะคดีและพฤติการณ์การกระทำผิดเป็นต้น ซึ่งเรือนจำจังหวัดพิจิตรได้รับการจัดสรรงบประมาณ หลักสูตร ตารางการฝึกอบรมและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดโครงการหรือโปรแกรมต่าง ๆ ในช่วงปีงบประมาณจากกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจดำเนินกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดด้านพฤติกรรมเรือนจำจังหวัดพิจิตร ทั้งนี้กระบวนการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดของเรือนจำจังหวัดพิจิตรเพื่อการคืนคนดีสู่สังคม (Sukkasem, 2023)

ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดนโยบายให้เรือนจำ / ทัณฑสถานทั่วประเทศนําระบบบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน คือ ด้านการศึกษา ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านการพัฒนาพฤติกรรม ด้านการฝึกวิชาชีพ เป็นต้น

ด้านการศึกษา มีการศึกษาตั้งแต่ระดับประถม มัธยมต้น และมัธยมปลาย จากการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงจากวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพิจิตร ระดับอนุปริญญา จากวิทยาลัยชุมชนพิจิตร และระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หากแต่เป็นการศึกษาตามอัธยาศัยไม่ได้บังคับแม้กระทั่งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายก็ตาม

ด้านการพัฒนาจิตใจได้ประสานกับผู้นำศาสนา พุทธ คริสต์ อิสลาม ตามการนับถือของ ผู้กระทำผิดในการเข้ามาให้ความรู้ตามหลักศาสนา เพื่อเป็นการใช้ศาสนาในการพัฒนาจิตใจ ผู้กระทำผิด

ด้านการพัฒนาพฤติกรรมได้ประสานบุคลากรจากสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร เข้ามาให้การอบรมตามหลักสูตรต่าง ๆ ที่กรมราชทัณฑ์กำหนด เช่น โครงการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติด โครงการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสำหรับผู้เสพและผู้ค้ารายย่อยโครงการตามลักษณะคดี เป็นต้น

ด้านการฝึกวิชาชีพได้ประสานศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานเข้ามาให้ความรู้ในด้านวิชาชีพต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น วิชาชีพช่างไฟฟ้า วิชาชีพช่างเชื่อม วิชาชีพช่างก่อสร้าง วิชาชีพ ช่างตัดผม การทำขนม และความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นแนวทางการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดมีหลากหลายมิติแต่ยังไม่สามารถที่จะบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดได้อย่างเป็นรูปธรรม จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดด้านพฤติกรรม เพื่อลดการกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดพิจิตร พ.ศ.2566 เนื่องจากปัจจุบันกระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่มีอยู่อย่างหลากหลายด้านนั้นยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำผิดได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในแง่ของสังคมที่ยังไม่ยอมรับผู้กระทำผิดที่ได้รับการฟื้นฟูโทษจากเรือนจำหรือผู้ประกอบการยังไม่กล้ารับเข้าทำงาน รวมทั้งในแง่ของตัวผู้กระทำผิดเองที่กลับไปกระทำความผิดซ้ำผู้ศึกษาจึงเห็นว่ามีคามจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี

การศึกษาแนวทางการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำความผิดในแง่มุมต่างๆ เพื่อชี้ถึงปัญหาอันนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้กระบวนการนี้ตอบโจทย์ต่อนโยบายของกรมราชทัณฑ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำความผิดด้านพฤตินิสัยเพื่อลดการกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดพังงา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ผู้ผ่านกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูของเรือนจำจังหวัดพังงายังหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก
3. เพื่อหาแนวทางที่จะทำให้กระบวนการบำบัดและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยใช้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดของเรือนจำจังหวัดพังงา จำนวน 17 คน ประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่

- 1.1 เจ้าหน้าที่งานการศึกษาของเรือนจำจังหวัดพังงา จำนวน 1 คน
- 1.2 เจ้าหน้าที่งานพัฒนาพฤตินิสัยของเรือนจำจังหวัดพังงา จำนวน 1 คน
- 1.3 เจ้าหน้าที่งานพัฒนาจิตใจของเรือนจำจังหวัดพังงา จำนวน 1 คน
- 1.4 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำจังหวัดพังงา จำนวน 7 คน
- 1.5 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการบริหารภารกิจของเรือนจำจังหวัดพังงา จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำความผิดด้านพฤตินิสัยเพื่อลดการกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดพังงา

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ผู้ผ่านกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูของเรือนจำจังหวัดพังงายังหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางที่จะทำให้กระบวนการบำบัดและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษานำแบบสัมภาษณ์ไปแจกให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดของเรือนจำจังหวัดพังงา จำนวน 17 คน ด้วยตนเองและเก็บแบบสัมภาษณ์กลับคืนพร้อมตรวจสอบความครบถ้วนให้ได้ตามจำนวนที่กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการตรวจสอบข้อมูลก่อนทำการวิเคราะห์ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้ คือ การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า โดยการพิสูจน์ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้นจะต้องตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่งได้แก่ เวลา สถานที่ และ บุคคล เมื่อได้ข้อมูลจากการสังเกต บันทึก สัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยใช้การจัดเรียงข้อมูลตามเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำความผิด ด้านพฤตินิสัยเพื่อลดการกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดพังงา ตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และเรียบเรียงลำดับเนื้อหาเช่นกัน

2) การจัดแสดงข้อมูล (Data Display) หลังจากจัดระเบียบข้อมูลแล้วเสร็จ ผู้วิจัยนำข้อมูลเหล่านั้นมาแสดงด้วยการพิมพ์เนื้อหา และลำดับกิจกรรมที่สอดคล้องกับการลงเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่

3) การหาข้อสรุป การตีความและการตรวจสอบความถูกต้องประเด็นของผลการวิจัย โดยการสังเคราะห์ ตีความ หาข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาอภิปรายผลร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำผลการวิจัยที่สรุปและตีความมาเรียบเรียงเป็นผลการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีนำมาสร้างข้อสรุปผลเป็นกรอบแนวคิด โดยปกติแล้วผู้เขียนจะนำวิธีการวิเคราะห์มาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึก 2) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) คือ การกระทำกับข้อมูลที่ได้จากเอกสารโดยใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) คือ การตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น แล้วจึงลงมือสรุปโดยการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัญหาการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดด้านพฤติกรรมเสี่ยงเพื่อลดการกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเกิดจากการขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและการบำบัดพฤติกรรมอย่างเพียงพอ ทำให้กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูไม่สามารถเข้าถึงผู้ต้องขังได้ทั่วถึงรวมถึงงบประมาณและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติของสังคมที่ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษกลับคืนสู่ชุมชนอย่างเต็มที่ทำให้ผู้ต้องขังกลับไปกระทำผิดซ้ำ

ปัญหาการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดด้านพฤติกรรมเสี่ยงเพื่อลดการกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดพังงา

การบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังจังหวัดพังงาเพื่อลดการทวนกลับไปกระทำผิดซ้ำจำเป็นต้องเริ่มจากการประเมินรายบุคคลอย่างละเอียดเพื่อระบุปัญหาเชิงลึกทั้งด้านจิตใจ พฤติกรรม และสภาพแวดล้อมเดิมที่ผู้ต้องขังเคยเผชิญ การบำบัดทางจิตวิทยาและการรักษาสุขภาพจิตต้องดำเนินควบคู่กับการบำบัดผู้ติดสารเสพติดอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถจัดการกับแรงกระตุ้นเสี่ยงในการกลับไปกระทำผิดอีกครั้ง ในขณะเดียวกันควรมีการฝึกทักษะชีวิตเพื่อเสริมความสามารถในการควบคุมอารมณ์ การตัดสินใจ และการปรับตัวต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลง หลักสูตรฝึกอาชีพควรถูกออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานจริงและสามารถออกไปรับรองเพื่อใช้สมัครงานหลังพ้นโทษได้ โดยควรสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถานประกอบการท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษมีงานทำอย่างมั่นคง และควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม เช่น การทำประโยชน์ต่อสังคม กิจกรรมศาสนา และการฝึกสมาธิเพื่อสร้างจิตสำนึกที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ผู้ต้องขังควรได้รับการแนะแนวด้านการเงินและการจัดการชีวิตส่วนตัวเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตหลังพ้นโทษ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายเพื่อนเชิงบวกเพื่อช่วยลดแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมเดิมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด การอบรมครอบครัวผู้ต้องขังจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้สามารถสนับสนุนและปรับตัวร่วมกับผู้พ้นโทษได้ ขณะเดียวกันชุมชนต้องได้รับการณรงค์เพื่อปรับทัศนคติ ลดอคติ และเปิดพื้นที่ให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ ภาครัฐควรจัดระบบกองทุนสนับสนุนด้านอาชีพ การประกอบ

ธุรกิจส่วนตัว และกิจกรรมสร้างเสริมศักยภาพอื่น ๆ ขณะที่ยังคงการกุศลและภาคประชาสังคมควรเข้ามามีบทบาทในการสร้างเครือข่ายสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง การจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูชุมชนเป็นพื้นที่กลางในการให้คำปรึกษาและฝึกอบรมหลังพ่นโทษจะช่วยให้ผู้พ่นโทษไม่รู้สึกโดดเดี่ยวและมีพื้นที่ปลอดภัยในการปรับตัวระบบติดตามผู้พ่นโทษควรมีพี่เลี้ยงหรือโค้ชชีวิตที่สามารถให้คำแนะนำ ปรึกษา และประทับประคองในระยะเปลี่ยนผ่านเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการบำบัดและฟื้นฟู การบูรณาการความร่วมมือระหว่างเรือนจำ หน่วยงานท้องถิ่น มหาวิทยาลัย สถานประกอบการ องค์กรศาสนา และภาคประชาสังคมเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อออกแบบกิจกรรมและโครงการที่สอดคล้องและยั่งยืน นอกจากนี้การสร้างแรงบันดาลใจผ่านตัวอย่างผู้พ่นโทษที่ประสบความสำเร็จจะช่วยเสริมกำลังใจและความหวังแก่ผู้ต้องขัง การพัฒนาทักษะดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยให้ผู้พ่นโทษสามารถปรับตัวเข้าสู่โลกการทำงานยุคใหม่ได้ การประเมินผลการบำบัดและฟื้นฟูอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้สามารถปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้ต้องขังแต่ละราย การสร้างบรรยากาศภายในเรือนจำที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและสนับสนุนการพัฒนาตนเอง จะช่วยลดความเครียดและพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจนำไปสู่การกระทำผิด การจัดกิจกรรมกีฬา ศิลปะ และกิจกรรมสร้างสรรค์อื่น ๆ จะช่วยให้ผู้ต้องขังได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีมและการแสดงออกเชิงบวก การสนับสนุนด้านกฎหมายเพื่อให้ผู้พ่นโทษเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและสวัสดิการสังคมจะช่วยให้พวกเขามีความมั่นคงและลดแรงกดดันในการกลับไปกระทำผิด การสร้างชุมชนต้นแบบที่สามารถต้อนรับและสนับสนุนผู้พ่นโทษอย่างจริงจังจะเป็นตัวอย่างให้พื้นที่อื่น ๆ ปฏิบัติตามและลดอคติในระดับสังคม การมีมาตรการจูงใจทางภาษีสำหรับผู้ประกอบการที่รับผู้พ่นโทษเข้าทำงานจะช่วยเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้อย่างมั่นคง การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เรือนจำและผู้เกี่ยวข้องด้านการบำบัดและฟื้นฟูเพื่อเพิ่มทักษะการแนะแนวและการให้คำปรึกษาเชิงลึกจะช่วยให้กระบวนการบำบัดมีคุณภาพ การสร้างเครือข่ายพี่เลี้ยงและอาสาสมัครชุมชนเพื่อคอยสนับสนุนผู้พ่นโทษอย่างต่อเนื่องจะช่วยลดความเสี่ยงในการหวนกลับไปกระทำผิด และการดำเนินงานอย่างบูรณาการและต่อเนื่องของทุกภาคส่วนจะนำไปสู่การสร้างโอกาสให้ผู้พ่นโทษสามารถกลับคืนสู่สังคมอย่างมั่นคง ลดการตีตราและความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ผู้ผ่านกระบวนการบำบัดยังหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ เกิดจากการขาดโอกาสด้านอาชีพและการยอมรับจากสังคมหลังพ่นโทษ ผู้พ่นโทษรู้สึกโดดเดี่ยวและเลือกกลับไปกระทำผิดซ้ำ

ปัจจัยที่ผู้ผ่านกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูของเรือนจำจังหวัดพังงายังหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

ผู้ให้สัมภาษณ์หลายท่านชี้ตรงกันว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ผ่านกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูของเรือนจำจังหวัดพังงายังหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำเริ่มจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากรที่ไม่เพียงพอทำให้การดูแลไม่ครอบคลุมและต่อเนื่องเพียงพอสำหรับผู้ต้องขังทุกคน นักจิตวิทยาและเจ้าหน้าที่บำบัดสะท้อนว่าผู้ต้องขังหลายรายมีปัญหาสะสมทางจิตใจและพฤติกรรมที่ซับซ้อน หากไม่ได้รับการดูแลเฉพาะบุคคลตั้งแต่ในเรือนจำจึงมีแนวโน้มกลับไปทำผิด นักสังคมสงเคราะห์ระบุว่าครอบครัวหลายครอบครัวไม่พร้อมสนับสนุนผู้พ่นโทษหรือขาดความเข้าใจในการปรับตัวร่วมกัน ทำให้ผู้พ่นโทษบางคนรู้สึกโดดเดี่ยวและกลับไปพึ่งพาสภาพแวดล้อมเก่าที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดอีกครั้ง ครูฝึกอาชีพชี้ว่าหลักสูตรฝึกอาชีพในเรือนจำไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงานจริงและไม่มีการรับรองทักษะอย่างเป็นทางการ ทำให้ผู้พ่นโทษขาดโอกาสในการหางานที่มั่นคง อดีตผู้ต้องขังให้ความเห็นว่าแม้มีความตั้งใจจะปรับตัว แต่เมื่อออกไปยังสังคมที่ตีตราและไม่ยอมรับก็หมดแรงจูงใจ นักวิชาการด้านอาชีววิทยายืนยันว่าการบำบัดยังเน้นเชิงทฤษฎีมากกว่าการฝึกปฏิบัติและทักษะชีวิต ทำให้การปรับพฤติกรรมไม่ยั่งยืน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชี้ว่าผู้ต้องขังบางรายมีปัญหาสุขภาพกายและจิตที่ซับซ้อน หากไม่ได้รับการรักษาและติดตามอย่างต่อเนื่องก็เสี่ยงกลับไปกระทำผิด พระสงฆ์และอาสาสมัครใน

เรือนจำระบุว่าการเสริมคุณธรรมและจริยธรรมต้องต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้พ้นโทษ มิฉะนั้นจะไม่เกิดผลนัก ผู้ประกอบการท้องถิ่นสะท้อนว่าผู้พ้นโทษขาดโอกาสทำงานจริงและไม่มีระบบสนับสนุน ทำให้ต้องกลับไปอยู่กับสภาพแวดล้อมเดิมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด เจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานท้องถิ่นให้ความเห็นว่าการติดตามและเฝ้าระวังผู้พ้นโทษยังมีข้อจำกัดและไม่ทั่วถึง ผู้พ้นโทษบางคนกลับไปคบเพื่อนเก่าที่เคยกระทำความผิดร่วมกัน ญาติผู้ต้องขังระบุว่าบางครอบครัวมีข้อขัดแย้งภายในบ้านที่ทำให้ผู้พ้นโทษกลับไปพฤติกรรมเดิม นักกฎหมายชี้ว่ากฎหมายและนโยบายบางอย่างยังไม่เอื้อต่อการฟื้นฟูและสร้างโอกาสให้ผู้พ้นโทษเข้าสู่สังคมอย่างเท่าเทียม นักวิจัยท้องถิ่นสรุปว่าการขาดเครือข่ายชุมชนและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้กระบวนการฟื้นฟูไม่ครบวงจรและเกิดช่องว่างให้ผู้พ้นโทษกลับไปกระทำผิด นักจิตวิทยาย้ำว่าผู้พ้นโทษบางรายมีความวิตกกังวลและขาดทักษะในการแก้ปัญหาเชิงสังคม ทำให้เมื่อเผชิญปัญหาชีวิตจริงมักหวนกลับไปกระทำผิด ครูฝึกอาชีพและเจ้าหน้าที่ชี้ว่าการขาดแรงจูงใจจากสังคมและชุมชนทำให้ผู้พ้นโทษท้อแท้และไม่สามารถปรับตัวได้ ผู้สัมภาษณ์หลายคนสะท้อนว่าการติรบาททางสังคมและการปฏิเสธโอกาสทำงานหรือศึกษาเพิ่มเป็นปัจจัยสำคัญที่เร่งให้ผู้พ้นโทษหวนกลับไปทำผิดอีกครั้ง นอกจากนี้ปัญหาสารเสพติดที่ยังไม่ได้รับการบำบัดหลังพ้นโทษทำให้มีความเสี่ยงสูง นักวิชาการชี้ว่าการฝึกอบรมทักษะชีวิต การสร้างแรงบันดาลใจ และการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมยังไม่ต่อเนื่องและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้พ้นโทษ เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์และอาสาสมัครชี้ว่าการสร้างเครือข่ายเพื่อนเชิงบวก การให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง และการสนับสนุนทางอาชีพเป็นปัจจัยที่สำคัญในการลดการกลับไปกระทำผิด แต่ปัจจุบันยังขาดความต่อเนื่องและระบบสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม นักวิจัยสรุปว่าหากไม่มีการบูรณาการระหว่างเรือนจำ ครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานรัฐอย่างจริงจัง ช่องว่างเหล่านี้จะยังคงทำให้ผู้พ้นโทษจำนวนไม่น้อยหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำและเกิดวงจรความผิดซ้ำที่ยากจะตัดขาดในระยะยาว

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัจจัยที่ผู้ผ่านกระบวนการบำบัดยังหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำเกิดจากการขาดโอกาสด้านอาชีพและการยอมรับจากสังคมหลังพ้นโทษ ผู้พ้นโทษรู้สึกโดดเดี่ยวและเลือกกลับไปกระทำผิดซ้ำ

แนวทางที่จะทำให้กระบวนการบำบัดและฟื้นฟูผู้กระทำผิดไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

ผู้ให้สัมภาษณ์หลายท่านเห็นตรงกันว่าแนวทางสำคัญที่จะทำให้กระบวนการบำบัดและฟื้นฟูผู้กระทำผิดของเรือนจำจังหวัดพังงาประสบความสำเร็จและลดการหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำเริ่มจากการประเมินปัญหาเชิงลึกของผู้ต้องขังแต่ละรายเพื่อจัดทำแผนฟื้นฟูเฉพาะบุคคล นักจิตวิทยาและเจ้าหน้าที่บำบัดชี้ว่าการดูแลด้านจิตใจและพฤติกรรมต้องดำเนินอย่างต่อเนื่องทั้งในเรือนจำและหลังพ้นโทษ พร้อมกับการฝึกทักษะชีวิต เช่น การจัดการอารมณ์ การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหาเชิงสังคม ครูฝึกอาชีพระบุว่าหลักสูตรฝึกอาชีพควรสอดคล้องกับตลาดแรงงานจริงและสามารถออกไปรับรองเพื่อใช้สมัครงานได้ นักวิชาการด้านอาชญาวิทยาเห็นว่าการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมผ่านกิจกรรมทางศาสนา การทำประโยชน์ต่อสังคม และการฝึกสมาธิจะช่วยให้ผู้ต้องขังสร้างจิตสำนึกที่เข้มแข็ง ขณะที่ผู้ประกอบการท้องถิ่นเสนอให้ภาครัฐสร้างมาตรการจูงใจ เช่น การลดหย่อนภาษี เพื่อส่งเสริมการจ้างงานผู้พ้นโทษ อดีตผู้ต้องขังให้ความเห็นว่าการสร้างเครือข่ายเพื่อนเชิงบวกและการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องจะช่วยลดแรงดึงดูดกลับไปสู่สภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด ครอบครัวผู้ต้องขังควรได้รับการอบรมเพื่อเข้าใจและสนับสนุนการปรับตัวของผู้พ้นโทษ อาสาสมัครชุมชนเห็นว่าการสร้างศูนย์ฟื้นฟูชุมชนและเครือข่ายสนับสนุนหลังพ้นโทษจะช่วยให้ผู้พ้นโทษไม่รู้สึกโดดเดี่ยวและสามารถปรับตัวได้ง่ายขึ้น นักวิจัยท้องถิ่นระบุว่าการบูรณาการความร่วมมือระหว่างเรือนจำ หน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และองค์กรศาสนาจะช่วยให้โครงการฟื้นฟูมีความต่อเนื่องและยั่งยืน เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ชี้ว่าการฝึกอบรมทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และทักษะดิจิทัลจะช่วยให้ผู้พ้นโทษ

สามารถแข่งขันในตลาดแรงงานและลดความเสี่ยงกลับไปกระทำผิดอีกครั้ง พระสงฆ์และผู้นำศาสนาเห็นว่าการสนับสนุนด้านจิตวิญญาณและกิจกรรมเชิงคุณธรรมมีความต่อเนื่องเพื่อสร้างความมั่นคงภายในจิตใจของผู้พ้นโทษ นักกฎหมายระบุว่า การปรับปรุงกฎหมายและนโยบายให้เอื้อต่อการกลับคืนสู่สังคมจะช่วยสร้างโอกาสและลดการตีตราทางสังคม ผู้ประกอบการและสถานประกอบการเสนอให้มีโครงการฝึกงานระหว่างเรือนจำและสถานประกอบการจริงก่อนพ้นโทษเพื่อให้เกิดประสบการณ์และทักษะพร้อมทำงาน นักวิชาการชี้ว่าการติดตามผู้พ้นโทษผ่านพี่เลี้ยงหรือโค้ชชีวิตจะช่วยให้เกิดความต่อเนื่องและลดความเสี่ยงกลับไปกระทำผิด อดีตผู้ต้องขังหลายคนเห็นว่าการมีแรงบันดาลใจจากกรณีตัวอย่างผู้ที่ปรับตัวสำเร็จจะช่วยสร้างกำลังใจ นักจิตวิทยาชี้ว่าการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาต้องต่อเนื่องและครอบคลุมทุกกลุ่มผู้พ้นโทษ ครูฝึกอาชีพและเจ้าหน้าที่ชี้ว่าการสนับสนุนด้านทุนประกอบอาชีพหลังพ้นโทษและโครงการช่วยเหลือการประกอบธุรกิจส่วนตัวเป็นปัจจัยสำคัญ นักวิจัยระบุว่า การจัดกิจกรรมกีฬา ศิลปะ และกิจกรรมสร้างสรรค์จะช่วยให้ผู้พ้นโทษเรียนรู้การทำงานเป็นทีมและการแสดงออกเชิงบวก ผู้ให้สัมภาษณ์หลายท่านเห็นว่าการสร้างชุมชนต้นแบบที่เปิดรับผู้พ้นโทษอย่างจริงจังและการให้โอกาสทางการศึกษาและการทำงานจะช่วยลดอคติและสร้างความมั่นคง นักวิชาการด้านสังคมชี้ว่าการสร้างแรงจูงใจและกำลังใจผ่านระบบรางวัลและการยอมรับความสำเร็จของผู้พ้นโทษจะช่วยลดโอกาสกลับไปกระทำผิด เจ้าหน้าที่เรือนจำระบุว่า การปรับบรรยากาศภายในเรือนจำให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองจะช่วยลดความตึงเครียดและส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก ครอบครัวและชุมชนควรมีบทบาทร่วมกันในการสนับสนุนผู้พ้นโทษอย่างต่อเนื่อง นักวิจัยสรุปว่าการบำบัดและฟื้นฟูจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีการบูรณาการทุกภาคส่วนอย่างครบวงจรและต่อเนื่องตั้งแต่ในเรือนจำจนถึงการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งจะช่วยให้ผู้พ้นโทษมีโอกาสสร้างชีวิตใหม่ ลดการตีตราทางสังคม และลดความเสี่ยงในการหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอย่างยั่งยืนในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดด้านพฤติกรรมนิสัยเพื่อลดการกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดพังงา พบว่า ปัญหาหลักของกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังอยู่ที่ การขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและการบำบัดพฤติกรรมอย่างเพียงพอ ส่งผลให้การฟื้นฟูไม่สามารถเข้าถึงผู้ต้องขังได้ทั่วถึง อีกทั้งยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและสิ่งแวดล้อมในเรือนจำที่ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังพบว่าทัศนคติของสังคมภายนอกที่ยังมีอคติต่อผู้พ้นโทษเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้ต้องขังจำนวนมากกลับไปกระทำผิดซ้ำ

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานศึกษาของ นคพพัฒน์ สีนเย็น (2564) เรื่อง การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งชี้ว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ครอบครัว และสังคมเป็นแรงผลักดันต่อการกระทำผิดซ้ำ โดยผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางถึงยากจน และขาดการพึ่งพาอาศัยในชุมชนแบบดั้งเดิม ผลการวิจัยดังกล่าวระบุว่าระดับการศึกษาและจำนวนครั้งที่กระทำความผิดมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผู้ที่มีการศึกษามากกลับไปกระทำผิดซ้ำในอัตราสูงกว่าเนื่องจากไม่มีอาชีพและขาดการยอมรับจากสังคมหลังพ้นโทษ ผลการศึกษาของนคพพัฒน์ยังเสนอแนวทางการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำไว้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นการพัฒนาสภาพจิตใจของผู้ต้องขัง การฝึกอาชีพภายในเรือนจำให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานจริง และสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้จริงหลังพ้นโทษ รวมถึงควรมีระบบติดตามผู้พ้นโทษผ่านการเยี่ยมบ้านและการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ยังเสนอให้เปิดโอกาสให้

ผู้ต้องขังได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาอย่างเท่าเทียม และจัดกิจกรรมที่มุ่งสร้างนิสัยเชิงบวกและทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการกลับไปกระทำผิดซ้ำ

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์สร้อย หัสชู พระมหาประกาศิต ฐิติปลัทธิกร และ พระครูปลัดประวิทย์ วรรณโม (2567) ที่พบว่า การแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างภาครัฐ ชุมชน และองค์กรศาสนา โดยเฉพาะกระบวนการพัฒนา “จิตสำนึกและคุณธรรม” ผ่านกิจกรรมทางศาสนาและการทำประโยชน์ต่อสังคม ร่วมกับการฝึกอาชีพที่สร้างรายได้จริง เพื่อให้ผู้ต้องขังมีแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างมั่นคง ในบริบทของเรือนจำจังหวัดพังงา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังเพื่อลดการทวนกลับไปกระทำผิดซ้ำควรดำเนินในลักษณะองค์รวม โดยเริ่มจากการประเมินรายบุคคลเพื่อระบุปัญหาเชิงลึกทั้งทาง จิตใจ พฤติกรรม และสภาพแวดล้อมที่ผู้ต้องขังเคยเผชิญ จากนั้นดำเนินการบำบัดทางจิตวิทยาควบคู่กับการบำบัดผู้ติดสารเสพติด รวมทั้งการฝึกทักษะชีวิต เช่น การควบคุมอารมณ์ การตัดสินใจ และการแก้ไข ปัญหาในชีวิตจริง พร้อมทั้งพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพที่มีใบรับรองคุณวุฒิ เพื่อใช้ในการสมัครงานหลังพ้นโทษได้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ยังควรเสริมสร้างกิจกรรมเชิงคุณธรรม เช่น การฝึกสมาธิและการทำประโยชน์เพื่อสังคม เพื่อสร้างจิตสำนึกที่มั่นคง ควบคู่กับการฝึกอบรมครอบครัวผู้ต้องขังให้มีความเข้าใจและสามารถสนับสนุนผู้พ้นโทษในการปรับตัวได้ ขณะเดียวกันควรมีการรณรงค์ในชุมชนเพื่อลดอคติและเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษกลับมาดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติ รวมถึงจัดตั้ง “ศูนย์ฟื้นฟูชุมชน” เพื่อเป็นพื้นที่ให้คำปรึกษา ฝึกอบรม และติดตามผลการปรับตัวของผู้พ้นโทษหลังการปล่อยตัว การบูรณาการระหว่างเรือนจำ หน่วยงานท้องถิ่น มหาวิทยาลัย ภาคเอกชน และองค์กรศาสนาจะช่วยให้การฟื้นฟูมีความยั่งยืนและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขังอย่างแท้จริง

2. จากการศึกษาปัจจัยที่ทำให้ผู้ผ่านกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูของเรือนจำจังหวัดพังงายังทวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ พบว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำคือ “การขาดโอกาสทางอาชีพและการยอมรับจากสังคมหลังพ้นโทษ” ผู้พ้นโทษจำนวนมากรู้สึกโดดเดี่ยว ไร้ที่พึ่ง และกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมที่เต็มไปด้วยแรงกดดันทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำอีกครั้ง สาเหตุดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พงศ์สร้อย หัสชู และคณะ (2567) ที่ชี้ว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่เกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ รองลงมาคือปัจจัยทางสังคมและครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พ้นโทษที่ขาดรายได้ที่มั่นคง ขาดการสนับสนุนจากครอบครัว และไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชน ย่อมมีแนวโน้มสูงที่จะกลับไปสู่พฤติกรรมเดิม

การที่เรือนจำจังหวัดพังงามีข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากรทำให้การบำบัดและติดตามผลไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้ต้องขังบางรายไม่ได้รับการดูแลในระดับรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ นคพัฒน์ สิ้นเย็น (2564) ที่ศึกษาในเรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ รายได้ไม่แน่นอน และขาดเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง อีกทั้งโครงสร้างการฝึกอาชีพในเรือนจำยังไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงานจริง ทำให้ผู้พ้นโทษไม่สามารถนำทักษะที่ได้รับไปใช้สร้างรายได้จริงหลังพ้นโทษ ในประเด็นด้านจิตวิทยาและสังคม ผู้ให้สัมภาษณ์สะท้อนว่าผู้พ้นโทษจำนวนมากมีความวิตกกังวลและขาดทักษะชีวิต ส่งผลให้ไม่สามารถเผชิญปัญหาในสังคมภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ruangying, Kunsuya, & Suwanwong (2024) ที่อธิบายว่าอดีตผู้ต้องขังมักประสบปัญหาด้านสภาพจิตใจ ความเครียด และความไม่มั่นคงทางอารมณ์ เนื่องจากไม่ได้รับการบำบัดทางจิตอย่างต่อเนื่องและการยอมรับจากสังคม การกลับไปกระทำผิดจึงเป็นผลจากการ “หลุดออกจากระบบฟื้นฟูโดยไม่มีโครงข่ายรองรับ”

นอกจากนี้ การตีตราทางสังคมและการเลือกปฏิบัติจากนายจ้างหรือสถาบันการศึกษาก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ผู้พ้นโทษกลับไปสู่พฤติกรรมเดิม ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ พงศ์สร้อย หัสชู และคณะ (2567) ที่เสนอว่า การสร้างเครือข่ายภาคีระหว่างหน่วยงานรัฐ ภาคศาสนา และภาคเอกชน เป็นแนวทางสำคัญในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ โดยเน้นการพัฒนาจิตสำนึกตามหลักศีล 5 การให้โอกาสแสดงออก และการส่งเสริมอาชีพอย่างต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์ภาพรวม พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำในเรือนจำจังหวัดพังงา เป็นผลจากการเชื่อมโยงของหลายมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม จิตใจ และโครงสร้างของระบบฟื้นฟูที่ยังไม่ครบวงจร หากกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูในเรือนจำได้รับการพัฒนาให้มีลักษณะ “องค์รวม” มากขึ้น โดยบูรณาการการดูแลด้านจิตใจ การสร้างทักษะอาชีพ การให้คำปรึกษาครอบครัว และการสร้างความร่วมมือกับชุมชนภายนอก จะช่วยลดอัตราการกระทำผิดซ้ำได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอของ นคพัฒนา สิ้นเย็น (2564) ที่เสนอให้มีการติดตามผู้พ้นโทษอย่างต่อเนื่องและจัดกิจกรรมพัฒนาจิตใจและอาชีพที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงานจริง เพื่อให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับสู่สังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและไม่กลับไปกระทำผิดอีก

3. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ผ่านกระบวนการบำบัดยังคงหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำเกิดจากการขาดโอกาสด้านอาชีพและการยอมรับจากสังคมหลังพ้นโทษ ผู้พ้นโทษจำนวนมากรู้สึกโดดเดี่ยว ถูกตีตรา และไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐหรือชุมชนในการสร้างอาชีพที่มั่นคง จึงเลือกกลับไปสู่สภาพแวดล้อมเดิมซึ่งเต็มไปด้วยแรงจูงใจเชิงลบและโอกาสในการกระทำผิดซ้ำอีกครั้ง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ruangying, Kunsuya และ Suwanwong (2024) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพจิตใจ การอยู่ร่วมทางสังคม และการฟื้นฟูผู้พ้นโทษภายใต้พระราชบัญญัติความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย โดยพบว่าผู้พ้นโทษจำนวนมากประสบภาวะเครียด วิตกกังวล และรู้สึกไม่มั่นคงทางจิตใจ เนื่องจากปัญหานี้สิน รายได้ต่ำ ความรุนแรงในพื้นที่ และการถูกตีตราจากคนในชุมชน ทำให้ผู้พ้นโทษเหล่านี้ขาดแรงจูงใจในการดำรงชีวิตและมีความเสี่ยงสูงที่จะหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ซึ่งปัญหานี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการสร้างระบบการสนับสนุนด้านจิตใจ สังคม และเศรษฐกิจที่ครอบคลุมเพื่อช่วยให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและยั่งยืน ผลการวิจัยของ พงศ์สร้อย หัสชู และคณะ (2567) เรื่องแนวทางการแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำมากที่สุดคือปัจจัยทางเศรษฐกิจ รองลงมาคือปัจจัยทางสังคมและปัจจัยด้านครอบครัว โดยเฉพาะการขาดโอกาสในการประกอบอาชีพที่มั่นคง การขาดรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และการไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมหลังพ้นโทษ ซึ่งส่งผลให้ผู้พ้นโทษจำนวนมากกลับไปสู่พฤติกรรมเดิม นอกจากนี้ การศึกษาได้เสนอแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำผ่านการพัฒนากระบวนการบำบัดฟื้นฟูที่บูรณาการหลักศีล 5 เข้ากับการพัฒนาทักษะชีวิตและการสร้างจิตสำนึกเชิงคุณธรรม เพื่อให้ผู้ต้องขังเกิดความตระหนักรู้และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การบำบัดและฟื้นฟูผู้กระทำผิดจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะการประเมินปัญหาเชิงลึกของผู้ต้องขังแต่ละราย การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาอย่างต่อเนื่อง และการฝึกอบรมอาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงานจริง เพื่อสร้างโอกาสในการทำงานและลดแรงจูงใจในการกระทำผิดซ้ำ การสนับสนุนจากภาคเอกชนและชุมชนจึงมีความสำคัญ เช่น การสร้างมาตรการจูงใจให้สถานประกอบการจ้างงานผู้พ้นโทษ การจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูชุมชนเพื่อให้คำปรึกษาและติดตามผลการปรับตัว รวมถึงการส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนผู้พ้นโทษอย่างใกล้ชิด แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอของ Ruangying, Kunsuya, and Suwanwong (2024) ที่เห็นว่าการบูรณาการเครือข่ายระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชนท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดอคติ

ทางสังคมและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เมื่อพิจารณาในบริบทของเรือนจำจังหวัดพังงา การดำเนินงานฟื้นฟูผู้กระทำผิดควรมุ่งเน้นแนวทางแบบองค์รวม โดยผสานการดูแลด้านจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคมเข้าด้วยกัน การฟื้นฟูจิตใจต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งในช่วงก่อนและหลังพ้นโทษ ผ่านกิจกรรมเชิงคุณธรรม การฝึกสมาธิ และการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพื่อสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ ขณะเดียวกันควรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงานในพื้นที่ มีระบบการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพ และจัดสรรทุนสนับสนุนให้ผู้พ้นโทษสามารถประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายชุมชนและศูนย์ฟื้นฟูหลังพ้นโทษจะช่วยลดความโดดเดี่ยวและสร้างแรงสนับสนุนเชิงบวก ขณะที่ภาครัฐควรปรับปรุงนโยบายและกฎหมายให้เอื้อต่อการกลับคืนสู่สังคม ลดการตีตรา และเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษได้เข้าถึงการศึกษาและอาชีพอย่างเท่าเทียม

โดยสรุป การบำบัดและฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้ประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในเรือนจำจนถึงการกลับคืนสู่สังคม ทั้งนี้ การสร้างโอกาสทางอาชีพ การเสริมพลังทางจิตใจ และการยอมรับจากสังคมคือหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้ผู้พ้นโทษสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้อย่างมั่นคง ลดโอกาสการกระทำผิดซ้ำ และนำไปสู่สังคมที่ปลอดภัยและยั่งยืนในระยะยาว

องค์ความรู้จากการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ทั้งในเชิงทฤษฎี กระบวนการ และแนวทางปฏิบัติที่สามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. องค์ความรู้เชิงทฤษฎี (Theoretical Knowledge)

1.1 การบูรณาการแนวคิดจิตวิทยา อาชญาวิทยา และสังคมสงเคราะห์ การฟื้นฟูผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมซ้ำร้ายจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจในเชิงจิตวิทยา (การปรับอารมณ์และพฤติกรรม) ควบคู่กับหลักอาชญาวิทยา (การแก้ไขและป้องกันการกระทำผิดซ้ำ) และแนวทางสังคมสงเคราะห์ (การเตรียมความพร้อมสู่สังคม) เพื่อสร้างกระบวนการฟื้นฟูแบบองค์รวมที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะบุคคล

1.2 แนวคิดการฟื้นฟูเชิงบูรณาการระหว่างเรือนจำ-ครอบครัว-ชุมชน งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการบำบัดและฟื้นฟูจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ตั้งแต่เรือนจำ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน องค์กรศาสนา ไปจนถึงครอบครัว เพื่อให้เกิดการดูแลและติดตามอย่างต่อเนื่อง ทั้งในช่วงก่อนและหลังพ้นโทษ

1.3 แนวคิดเรื่อง “การคืนคนดีสู่สังคม” (Social Reintegration) การฟื้นฟูไม่เพียงหมายถึงการแก้ไขพฤติกรรม แต่ยังรวมถึงการคืนศักดิ์ศรี ความมั่นคงทางอาชีพ และการยอมรับทางสังคมของผู้พ้นโทษ ซึ่งต้องอาศัยการปรับทัศนคติของชุมชนและนโยบายรัฐที่เปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษเริ่มต้นชีวิตใหม่อย่างเท่าเทียม

2. องค์ความรู้เชิงกระบวนการ (Methodological Knowledge)

2.1 การประเมินรายบุคคล (Individualized Assessment) การบำบัดที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มจากการประเมินผู้ต้องขังรายบุคคลอย่างลึกซึ้ง ทั้งด้านจิตใจ พฤติกรรม และสภาพแวดล้อมเดิม เพื่อวิเคราะห์รากเหง้าของพฤติกรรมและออกแบบแผนฟื้นฟูเฉพาะบุคคล (Individualized Rehabilitation Plan)

2.2 การบำบัดจิตควบคู่กับการบำบัดสารเสพติดและสุขภาพจิต องค์ความรู้ใหม่ชี้ว่า การฟื้นฟูต้องควบคู่กันระหว่างการดูแลด้านจิตใจ การบำบัดสารเสพติด และการรักษาสุขภาพจิต เพราะปัญหาเหล่านี้เชื่อมโยงกันโดยตรงกับพฤติกรรมกระทำผิดซ้ำ

2.3 การพัฒนา “ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ” ควบคู่กัน หลักสูตรการฝึกอบรมควรมุ่งทั้งด้านทักษะชีวิต (การควบคุมอารมณ์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา) และทักษะอาชีพ (ที่สอดคล้องกับตลาดแรงงานจริง) เพื่อให้ผู้พ้นโทษสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและลดแรงจูงใจในการกระทำผิด

2.4 การติดตามและพี่เลี้ยงหลังพ้นโทษ (Post-release Mentoring System) ระบบการดูแลต่อเนื่องหลังพ้นโทษโดยมี “พี่เลี้ยง” หรือ “โค้ชชีวิต” เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยลดแรงดึงกลับสู่พฤติกรรมเดิม และช่วยสร้างแรงสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม

3. องค์ความรู้เชิงแนวทางปฏิบัติ (Practical Knowledge)

3.1 การสร้างศูนย์ฟื้นฟูชุมชน (Community Rehabilitation Center) งานวิจัยเสนอแนวคิดการจัดตั้งศูนย์กลางในชุมชนเพื่อให้คำปรึกษา ฝึกอาชีพ และติดตามผู้พ้นโทษอย่างต่อเนื่อง เป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการปรับตัวกลับคืนสู่สังคม

3.2 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network Model) เกิดองค์ความรู้ใหม่ด้าน “โมเดลเครือข่ายสนับสนุน” ที่เชื่อมโยงเรือนจำ หน่วยงานรัฐ มหาวิทยาลัย องค์กรศาสนา ภาคเอกชน และชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนากิจกรรมและโครงการฟื้นฟูที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

3.3 การใช้มาตรการจูงใจทางเศรษฐกิจและสังคม เสนอให้ภาครัฐสร้างแรงจูงใจ เช่น การลดหย่อนภาษีสำหรับผู้ประกอบการที่รับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน การให้ทุนประกอบอาชีพ และการส่งเสริมสวัสดิการพื้นฐาน เพื่อเพิ่มโอกาสและลดแรงกดดันทางเศรษฐกิจของผู้พ้นโทษ

3.4 การสร้างแรงบันดาลใจและแบบอย่างเชิงบวก (Positive Role Model) การเผยแพร่กรณีตัวอย่างของผู้พ้นโทษที่ปรับตัวสำเร็จช่วยสร้างแรงจูงใจและความหวัง ทำให้ผู้ต้องขังเห็นเส้นทางชีวิตใหม่ที่เป็นไปได้จริง

4. องค์ความรู้เชิงนโยบายและสังคม (Policy and Social Knowledge)

4.1 การปรับนโยบายและกฎหมายให้เอื้อต่อการฟื้นฟู เสนอให้มีกฎหมายรองรับสิทธิของผู้พ้นโทษในการเข้าถึงการศึกษา การจ้างงาน และสวัสดิการสังคมอย่างเท่าเทียม รวมถึงมาตรการลดการตีตราทางสังคม

4.2 การเปลี่ยนทัศนคติของสังคม (Social Attitude Transformation) องค์ความรู้ใหม่ที่ได้คือการลดการกลับไปกระทำผิดซ้ำไม่สามารถเกิดขึ้นได้เพียงในระดับบุคคลหรือเรือนจำ แต่ต้องเกิดจากการเปลี่ยนมุมมองของสังคมให้เปิดรับและให้โอกาสผู้พ้นโทษอย่างจริงจัง

4.3 การพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการปรับตัวในยุคใหม่ การส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษมีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยขยายโอกาสในการประกอบอาชีพในโลกยุคดิจิทัล และลดข้อจำกัดในการกลับเข้าสู่ตลาดแรงงาน

5. องค์ความรู้เชิงบูรณาการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Integrative Knowledge)

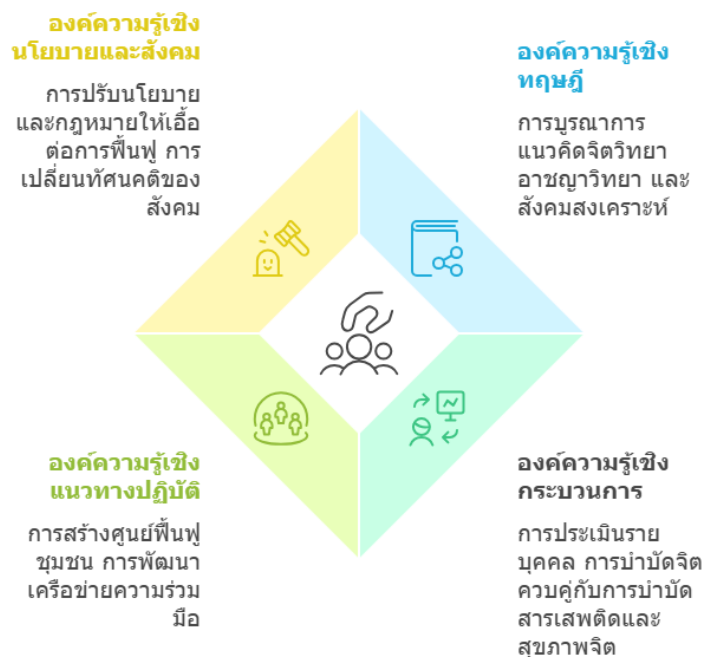
งานวิจัยนี้ได้สังเคราะห์ โมเดลการบำบัดและฟื้นฟูผู้ต้องขังแบบองค์รวม ที่มีการเชื่อมโยง 3 มิติสำคัญ คือ

มิติด้านบุคคล – การบำบัดจิตใจ พฤติกรรม และพัฒนาทักษะชีวิต

มิติด้านสังคมและชุมชน – การสร้างเครือข่าย การยอมรับ และแรงสนับสนุนจากชุมชน

มิติด้านนโยบายและโครงสร้างรัฐ – การพัฒนากฎหมาย มาตรการจูงใจ และระบบติดตามต่อเนื่อง

องค์ความรู้ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการฟื้นฟูผู้ต้องขังให้ประสบผลสำเร็จและลดการกระทำผิดซ้ำจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบูรณาการทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องและมีระบบติดตามผลที่ชัดเจน ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1.1 ควรเพิ่มจำนวนและความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ผู้ต้องขังในประเภทคดีที่แตกต่างกัน ครอบครัวของผู้พ้นโทษ เจ้าหน้าที่ทัณฑ์ และผู้ประกอบการ เพื่อให้ได้มุมมองที่รอบด้านมากขึ้น

1.2 ควรใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยเก็บทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้เชิงนโยบายได้จริง

1.3 ควรมีการติดตามผลผู้ต้องขังที่ผ่านกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูในระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์และปัจจัยที่มีผลต่อการกลับไปกระทำความผิดซ้ำอย่างต่อเนื่อง

1.4 ควรออกแบบตัวชี้วัดที่ชัดเจนทั้งด้านจิตใจ พฤติกรรม และสังคม เพื่อประเมินความสำเร็จของกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.5 ควรมีการเปรียบเทียบแนวทางการบำบัดและฟื้นฟูของเรือนจำจังหวัดพังงากับเรือนจำอื่น ๆ เพื่อดูข้อดี-ข้อจำกัดและหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้พ้นโทษ เช่น การเข้าถึงอาชีพ การสนับสนุนจากครอบครัว และทัศนคติของชุมชน ที่มีผลโดยตรงต่อการลดการกระทำผิดซ้ำ

2.2 ควรศึกษาความร่วมมือระหว่างเรือนจำ ภาครัฐ เอกชน และองค์กรชุมชน ในการสร้างโอกาสด้านอาชีพและการยอมรับทางสังคมของผู้พ้นโทษ

2.3 ควรวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบโปรแกรมบำบัดฟื้นฟู (เช่น โปรแกรมด้านจิตวิทยา ศาสนา การฝึกวิชาชีพ) เพื่อหาวิธีการที่มีประสิทธิผลสูงสุดในการลดการกระทำผิดซ้ำ

2.4 ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ เช่น ระบบฐานข้อมูลติดตามผู้พ้นโทษ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการให้คำปรึกษาและฝึกอบรม

2.5 ควรขยายการศึกษาครอบคลุมเรือนจำในภูมิภาคอื่น เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สามารถประยุกต์ใช้ในระดับประเทศ

บรรณานุกรม

- นคพัฒน์ สิ้นเย็น. (2564). การกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน*, 3(1), 46–56.
- พงษ์ภินันท์ จันทกลิน และ เสาวคนธ์ เกษสุวรรณรักษ์. (2565). การเพิ่มคุณค่าของผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษภายใต้โครงการแบรนด์ผลิตผลคนดี. *วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์*, 8(2), 33–56.
- พงศ์สรณ์ หัสชู, พระมหาประกาศิต ฐิตีปสิทธิกร และ พระครูปลัดประวิทย์ วรธมโม. (2567). แนวทางการแก้ไขการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 7(4), 237–254.
- Ruangying, J., Kunsuya, A., & Suwanwong, D. (2024). Psychological conditions, social coexistence and rehabilitation of ex-prisoners under Internal Security Act in the southern border provinces of Thailand. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 24(3), 753–767.
- Arbour, W., Lacroix, G., & Marchand, S. (2024). Prison rehabilitation programs and recidivism: Evidence from variations in availability. *Journal of Human Resources*. <https://doi.org/10.3368/jhr.1021-11933R2>
- Connell, C., Birken, M., Carver, H., Brown, T., & Greenhalgh, J. (2023). Effectiveness of interventions to improve employment for people released from prison: Systematic review and meta-analysis. *Health & Justice*, 11, 17. <https://doi.org/10.1186/s40352-023-00217-w>
- Graves, B. D., & Fendrich, M. (2024). Community-based substance use treatment programs for reentering justice-involved adults: A scoping review. *Drug and Alcohol Dependence Reports*, 10, 100221. <https://doi.org/10.1016/j.dadr.2024.100221>
- Kaewsrinual, S., & Choosakoonkraing, S. (2023). Factors Influencing Recidivism in Offenders with Felony Charges on Life and Sex Offences. *Indian Journal of Forensic Medicine and Toxicology*, 17(3), 134–139. DOI: <https://doi.org/10.37506/ijfmt.v17i3.19502>
- Smith, A., Roberts, A., Krzemieniewska-Nandwani, K., Eggins, L., Cook, W., Fox, C., Maruna, S., Wallace, S., & Szifris, K. (2024). Revisiting the effectiveness of cognitive-behavioural therapy for reducing reoffending in the criminal justice system: A systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 20(3), e1425. <https://doi.org/10.1002/cl2.1425>
- Sukkasem, T. (2023). Development of Guidelines for Thailand's Pre-Release Programs Under the Sofy Prison System. *International Journal of Correctional and Criminal Justice Studies*. 18(1), 398–411.
- Thailand Institute of Justice, & United Nations Office on Drugs and Crime. (2021, March). *Research on the causes of recidivism in Thailand*. Bangkok: Thailand Institute of Justice.

- Thailand Institute of Justice. (2021, September 15). Research shows restorative justice reduces reoffending rate. Thailand Institute of Justice. Retrieved September 10, 2025. from <https://www.tijthailand.org/en/highlight/detail/331>
- Tuschick, E., Carthy, N., Wager, N., & Chamberlain, M. (2024). A qualitative systematic review of the barriers and facilitators of the reintegration of men convicted of a sexual offense from prison or secure care into the community. *Trauma, Violence, & Abuse*, 25(5), 3615–3630. <https://doi.org/10.1177/15248380241254080>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). *Global prison population and trends: A focus on rehabilitation (Prison Matters)*. United Nations Office on Drugs and Crime. Retrieved September 10, 2025. Form https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/briefs/Prison_brief_2024.pdf